

Portfólió

Érték-rend

Virtuális tárlat

Határtalanul pályázat

Kulturális, gazdasági, történelmi, társadalmi és
természetvédelemi kutatási csoportok munkái

A BGSzC Pestszentlőrinci Közgazdasági és Informatikai Szakközépiskola tanulóinak kutatási csoportjai és témái:

Történelem I. – Mátyás Király

Történelem II. – Ezeréves Magyar Országhatár, Gyimesbükki Történelmi Emlékhely

Társadalmi I. – Székelyudvarhely

Társadalmi II. – Csángó népszokás, kultúra

Gazdasági – Csíkszereda (vállalkozások, marketing)

Környezetvédelem – Zeteváraljai Víztorozó, Ivói Vadaspark

Élettan – Bórvíz

Néprajzi – Tusnád, Szent-Anna tó

Kulturális – Orbán Balázs, Tamási Áron

Történelem I csoport - Mátyás király

Készítette: Pádár Dzsenifer
Lichtblau Petra
Jónás Natália
Nagy Melinda

Hunyadi Mátyás (1443-1490)

Hunyadi Mátyás 1458-ban 15 évesen fogságba került Prágába. Ekkor a Szent korona még III. Frigyesnél volt és csak 1464-ben tudja vissza vásárolni. Ez a két évszám szerint feltudjuk osztani uralkodását. 1458-64-ig együtt működött a rendekkel, viszont 64-től haláláig központosításban döntött a rendeket hátraszorítva. Hogy céljait véghezvigye és elérje a Német-Római császári címet, hogy szembeszállhasson a törökökkel, anyagi támaszra volt szüksége, amit adók, vámok átnevezésével és mentességek eltörlésével sikeresen meg is szerzett. Így létre hozta a fekete sereget

A fekete sereg Mátyás király állandó zsoldos seregének magja. Csak Mátyás halála után nevezték így. Elmélet szerint a „fekete” nevüket onnan kapták hogy Mátyás halálakor a katonák vállukon fekete szalagot viseltek. Mások szerint azért lett fekete sereg a fekete sereg, mert fekete páncélt hordtak. Egy másik elmélet szerint pedig Mátyás címerállata, a holló fekete színe után kapta. Az első zsoldoshadsereg felállítása Franciaországban történt 1445-ben. Ezt követte Mátyás király híres fekete serege, amely 1459-60-ban jön létre. korszerű harcászati elveik voltak, és megfelelt mátyás politikájának és hódító szándékainak. Állandó létszáma 8-10 ezer fő volt. Hírneves vezérei voltak például Kinizsi Pál, Magyar Balázs stb. Az idegen zsoldosokon kívül hatalmas magyar serege is volt, melynek száma megközelítette a 90 000 főt, csak a székelyekből 16 000 gyalogos katonája volt.

Így biztonságosabbá tette országa aktív védekezését a törökökkel szemben. Valamint szembe tudott szállni III. Frigyesel is, hogy Cseh ország elfoglalásával célba érhesse, sajnos sikertelenül. A bő bevételekből másra is futotta, de főképp a reneszánsz udvartartásra.

Mátyás király az udvarát a kultúra és a művészetek központjává tette. Mivel ő magát is érdekelték például a csillagászat és az építészet, ezért sok humanista neves tudósokat és művészeket hívott magához. Leginkább Itáliai költők, történetírók, szobrászok, orvosok, filozófusok fordultak meg az udvarában. Pl: Bonfini (Mátyás történet írója). Nem titkol célja volt, hogy fényes udvarával, pezsgő szellemi élettel elkápráztassa mindazokat, akiket vendégül látott az asztalnál például ezüst-és aranyedényeket, evőeszköznél villát és kést használtak. A szószokat kenyérrel mártogatták, de kezüket is gyakran használták étkezés közben. A fogások után asztalkendőt és kézmosó vizet hordtak körbe. Az udvari illemszabályok még csak ekkor kezdtek kialakulni.

A valóságban viszont a Hunyadi-korszak utolsó éveiben érezhető volt már a hanyatlás, az uralkodónak ugyanis a főbb akadályokat nem sikerült leküzdenie. Második felesége, Aragónia Beatrix nem szült neki gyermeket, így Mátyásnak szembe kellett néznie az 1463-as bécsújhelyi szerződésbe foglalt alkuval, miszerint halálával a Habsburgokra száll országa, de Mátyásnak 1473-ban született egy természetes fia, Corvin János, őt próbálta meg örököséként elfogadtatni, ám a kérdést sohasem sikerült megnyugtatóan rendezni.

A feketefarkú zászló a Corvinák egyikében maradt fenn, ez a zászló Mátyás fiának, Corvin Jánosnak 1485-ös bevonulását is ábrázolja. A zászlón a fekete szín valójában fehér (ezüst) de a képen az ezüst festék szulfidálódott így a színek megkoptak. A rekonstrukció a hagyományos színezést őrzi.

1489-re nyilvánvalóra vált, hogy Mátyás összes diplomáciai és katonai vállalkozása holtpontra jutott: ettől kezdve már csak fia öröklése foglalkoztatta, akit az ország legnagyobb váraival és számos ispánsággal megajándékozott. A király szinte bármit hajlandó volt megtenni azért, hogy szomszédai, de különösen a Habsburgok, elismerjék Corvin Jánost, Miksának garanciáért kész volt átadni minden elfoglalt örökös tartományt. Mátyás 1490 tavaszán Bécsbe vonult, útja során fiának adományozva a fontosabb várak kulcsait. Ekkor már nagy fájdalmai voltak köszvénye miatt, így a városban ritkán mutatkozott, az április 6-i virágvasárnapi misén, csak az udvari kápolnában imádkozott, és aznap délután hirtelen elhunyt.

Hunyadi Jánossal egész életműve a sírba szállt: birodalma nyugati tartományait hamar vissza foglalták a Habsburgok, Habsburg Miska és Jagelló Ulászló mellett Corvin Jánosnak esélye sem volt a trónra jutni, kénytelen volt beérni a horvát bánsággal. A fekete sereget széttavarták, a Mátyás által felépítette közigazgatást lerombolták, a megválasztott II. Ulászlót tehetetlensége mellett koronázási fogadalma is gúzsba kötötte.

Hunyadi Mátyás halála minden szempontból korszakhatár volt a magyar történelemben, az őt követő szerencsétlenkorszakot pedig az a szállóige vetíti elő miszerint:

„meghalt Mátyás, oda az igazság”

Történelem II. csoport – Ezeréves Magyar Országhatár, Gyimesbükki Történelmi Emlékhely

Készítette: Klíma Viktória
Nepp Júlia
Kiss Boglárka
Pinczel Nikolett

Ezeréves Magyar Országhatár

Gyimesbükk

A Gyimes vidéke Csíkszeredától keletre közelíthető meg. A Gyimesi-hágón áthaladva a Csángóföld következik. Gyimesbüknél található az ezeréves határ, ott ér véget az ország, melyet István király Mária kegyeibe ajánlott. A lakosság, a gyimesi csángók a XVII. századtól kezdve a csíki községekből menekültek ide az adó, a katonáskodás és a szolgaság elől.

A csángó név, a Moldvában élő magyar népcsoportot jelenti, és a XVII – XVIII századtól kezdődően él az elnevezés, jelentése vándorló, csavargó, elkóborolt.

A csángó nép mai szemmel “érdekes”, hiszen egy régebbi magyar nyelvet beszél, hordozza a magyar ősi kultúrát, a valamikori ezeréves határ mentén lakik, mindezt Románia belsejében, úgy, hogy ők biztosan nem székelyek.

Ez a kis terület, amin élnek, nem minősül Székelyföldnek. Romániában el sem ismerik nemzetiségnek a csángót, így alap nemzetiségi jogok sem illetik meg.

Aki találkozik velük, az az érzése, hogy megelevenedett a múlt és saját őseivel beszélget.

Az első történelmi szálak 1225-re vezetnek vissza, mikor II. Endre magyar király, magyar határvédőket telepít Moldvába. Sorra alakulnak meg a püspökségek.

Csak 1400 körül alakul ki a Moldva elnevezés. 1460 körül Mátyás király elől menekülve a husziták egy része itt telepszik meg. 1490 körül Báthory István erdélyi vajda uralkodása idején jelentős számú székely menekül erre a területre Erdélyből.

Az osztrák uralom idején, mivel a székelyek nem akarják idegen érdekek céljából életüket áldozni, ezért 1764-ben az osztrák császári katonaság tömegmészárlást rendez Mádéfalván. A túlélők átkelnek Moldvába és tovább gyarapították a csángó közösséget.

Látható tehát, hogy a csángók egy része székely eredetű, míg a másik nem. Ők a kutatások szerint Szamos-völgy, illetve Felső-Tisza vidékiek, egy birodalmi telepítés eredményként kerültek ide, céljuk a határok védelme. A székelyek több hullámban érkeztek Erdélyből, ők mindig menekültek.

Jellemző a csángókra, hogy kezdetben szabad parasztok voltak, és megtelepedésük Moldvában fejlődést jelentett a környező népek számára. Az uralkodó vallás a katolikus volt, ha érkeztek is reformátusok, hamar asszimilálódtak.

A XVIII század végére felerősödött a székely elvándorlás, mely éppen jól jött a csángók fennmaradása érdekében, hiszen a román közösség hatására folyamatosan asszimilálódtak, így létszámuk folyamatosan csökkent.

A nagy menekülési hullámok alkalmával, előfordult, hogy több falu egységesen telepedett le új, még nem lakott területekre, vagy már meglévő területet szálltak meg, így mindig átrajzolták a csángó területek földrajzát.

Létszámukat tekintve a moldvai katolikusok száma az 1500-as években kb. 15.000 fő volt, majd csökkent. 1670 körül volt a mélypont majdnem 3.000 fővel, 1750-ben 5.000 fővel, innen folyamatosan növekedett 1930-ra elérte a 100.000-et.

A moldvai katolikusok (akik a kutatók szerint magyar eredetűek), fele ma már annyira elrománosodott, hogy nem is tud magyarul. A nem régi felmérések szerint, a Moldvában élő, magyarul értő vagy beszélő csángók száma kb. 62.000-re tehető. Az 1992 évi népszámlálás alkalmával hivatalosan viszont csak 1.800 fő vallotta magát magyarnak, ennek oka az összeírás manipuláltsága is.

A csángó identitást befolyásolják olyan tényezők, mint az elzártság, emiatt igazából ez a népcsoport sosem volt a modern polgári magyar nemzet része, kimaradt a legfontosabb politikai, gazdasági eseményekből, maga a magyar nyelv is teljesen másképp, önállóan fejlődött, eltérő a folklór, a kultúra. A történelmi tudat teljesen eltér a Kárpát-medencében élő magyarságtól, a közös származás ma már inkább mitológia.

Tovább nehezíti a helyzetet, hogy Moldvában sem egyházi, sem magyar értelmiség nem alakulhatott ki, pedig ez vezet egy nemzet fejlődéséhez. Ezzel együtt létezik egy kemény mag, mely ma is harcol a magyarságáért, bár egyre nehezebb körülmények között.

Tovább nehezíti a helyzetet, hogy Moldvában sem egyházi, sem magyar értelmiség nem alakulhatott ki, pedig ez vezet egy nemzet fejlődéséhez.

Ezzel együtt létezik egy kemény mag, mely ma is harcol a magyarságáért, bár egyre nehezebb körülmények között.

Az 1800-as évektől kezdődően folyamatos volt az állam törekvése az asszimilációra, ez csak fokozódott a kommunista diktatúra alatt. A helyzet ma sem jobb, hiszen nem ismerik el a

területén tanyáztak szétszórt hajlékokban

Hogyan tovább?

Ha a jelenlegi tendenciák folytatódnak, 100 év múlva csak az emlékek élnek majd, és kialakul az a paradox helyzet, hogy egy magyar és székely származású népcsoport teljesen asszimilálódott és senki nem tud majd magyarul, eredetüket sem ismerik.

Mit tesz Európa egy ilyen páratlan kultúra megőrzéséért?

2003 május 23-án az Európa Tanács hozott egy határozatot, melyben leszögezi, hogy a csángó kultúra páratlan értéket képvisel Európában. Ez a határozat egy finn jelentésen alapul.

Igazából azon kívül, hogy elismeri a csángó kultúrát, nem kötelez senkit semmire, semmilyen segítséget sem jelent, nem támogat senkit, semmilyen jogalapot nem képez. Amolyan EU-s, meg is mondták, de semmilyen konfliktust nem vállal fel az EU.

Kinek a kötelessége segíteni?

Mint sok esetben, most is a szegény testvérnek, azaz a magyaroknak. Minden magyarnak kötelessége hozzájárulni a csángó kultúra fennmaradásához, legyen ez akár egy életben egyszer a csángók meglátogatása, könyvek, számítógépek, vagy egyéb adományok célba juttatása.

Nem számíthatunk másokra, magunknak kell cselekednünk!!

Gazdasági csoport– Csíkszereda (vállalkozások, marketing)

Készítette: Tanczos István

Szabó Tamara

Lipták Olivér

Csíkszerda

A városról

- 2007. július 1-jén 41 971 lakossal rendelkezett.
- A neve onnan származik hogy: Csíkszeredába települők a szerdai napon kezdték el kunyhóikat építeni.
- A város jól elkülöníthető főbb negyedei a következők:
  - Központi negyed
  - Jégpálya negyed
  - Tudor Vladimirescu negyed
  - Kalász negyed

Vállalkozások

- A legtöbb vállalkozásnak magyar cégneve van és a vállalkozók is magyarok.
- Csíkszereda gazdaságában – főleg a domborzat miatt – az ipar kap a legnagyobb részt, de nem marad el a mezőgazdaság, a szállítás, a turizmus és a kereskedelem sem. Főbb iparágak és gyárak a városban: traktor- és bútoripar, textil- és ruhagyár, építőanyag-ipar, élelmiszeripar.

- A város gazdasági életében a sörgyár megszületésével történt meg a legelső, igazi elmozdulása a nagyipari és gyári termelés irányába.
- Az 1860-as években a Romfeld családnak köszönhető.
- Az új sörgyár az 1970-es években épült, és Csíkszereda nyugati ipari övezetében működik.
- Jelenleg a Csíki Sör a város büszkesége, amelyet országszerte ismernek és kedvelnek.

Csíki Vállalkozók Egyesülete

- A Csíki Vállalkozók Egyesülete 2011 októberében alakult 17 alapító taggal.
- Jelenleg több, mint 60 vállalkozást foglal magába.
- Legfontosabb céljai a Csíki medence meghatározó szakmai szervezetévé válni, valamint növelni a térség versenyképességét a gazdasági kapcsolatok erősítése révén.

Társadalmi I. csoport– Székelyudvarhely

Készítette: Badari Petra

Balázs Gréta

Dobronyi Sándor

Székelyudvarhely

Székelyudvarhely a hajdani Udvarhelyszék anyavárosa, a későbbi Udvarhely vármegye székhelye volt. Székelyudvarhely Hargita megye második legnépesebb városa. Fontos közúti csomópont, vasúton viszont végállomás. Ma Székelyudvarhely Hargita megye nyugati harmadát magában foglaló udvarhelyi körzet központja, az erdélyi magyarság egyik szellemi fellegetvára.

Székelyudvarhely, 660 éves kisváros, de több mint hat évszázados múltja ellenére sem rendelkezik régibb korszakokból származó monumentális műemlékekkel, kivéve az egyetlen épen maradt középkori építészeti emléket, a 13. században épült Jézus Szíve-kápolnát. Székelyudvarhely jelentősebb egyházi és világi épületei 200-300 éves múltra tekintenek vissza. A Budvár és a Székely Támadt vár (Csonkavár) ugyan régebbi, de többnyire átalakított, módosított formában maradtak ránk.

Székelyudvarhely iskolái

Az Állami Főreáliskola

1891-ben épült fel a Csonkavár romjai között. Ebben az épületben jelenleg az Eötvös József nevét viselő *Mezőgazdasági Szakközépiskola* működik.

A Tamási Áron Gimnázium (az egykori Római Katolikus Főgimnázium)

A Római Katolikus Gimnáziumot 1593-ban Vásárhelyi Gergely jezsuita szerzetes alapította a reformáció ellensúlyozására. Mai épülete 1910-ben épült, eklektikus-szecessziós stílusban. A romániai magyar közművelődés egyik legjelentősebb nevelési-oktatási intézménye. A mai *Tamási Áron Gimnázium* internátusa neo-klasszikus stílusban épült 1890 és 1892 között, a Felső-Piactér délkeleti sarkán.

A Baczkamadarasi Kis Gergely Református Kollégium

A nagyenyedi és kolozsvári Református Kollégium mellett Erdély legnagyobb hírnevű protestáns oktatóközpontja. 1670-ben gróf Bethlen János alapította. Ma is álló régi épülete a korábbi faépület helyén 1772-ben épült. 1886-ban egy, második emeletet húztak föl rá. 1913-ban az iskola új épületet kapott. A Református Kollégium első emelete 1771 és 1772 között épült. (Barokk jegyeit a későbbi átépítések során elvesztette. A második emelet 1885 és 1886 között, klasszicista stílusban épült. Hargita megye műemlékeinek hivatalos jegyzékében (1992) műemléképületként szerepel. 1771. április 26-án ledöntik a Kollégium régi faépületét, majd május 2-án nekifognak az iskola új alapjának ásásához. Május 6-án már huszonegy személy rakja a kőalapot. Mivel az építkezésre szánt pénz fogytán volt, Kis Gergely professzor pénzgyűjtő körútra indult Udvarhelyszékben, Erdővidéken és Háromszéken. Az év végére az épület tető alá került. 1885 és 1886 között még egy emeletet húztak föl a régi épületre. Ekkor tűntek el az egykori barokk-stíluselemek. A régi kollégiumokra jellemző hangulatot az árka-dos, belső, négyszögletű udvar őrzi, középen Backamadarasi Kis Gergely rektor-professzor emlékoszlopával. Könyvtára magas szintű kutatómunkát tesz lehetővé. Románia egyik legmagasabb minőségi szintet nyújtó oktatási intézménye.

A Benedek Elek Tanítóképző

Hargita megye műemlékeinek hivatalos jegyzékében (1992) műemléképületként szerepel. 1910 és 1912 között épült, a régi Kollégiumtól délre. Építész-e Magyar Vilmos volt. 1913. szeptember 10-én avatták föl. A Benedek Elek Tanítóképző épületében a Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára működik.

Társadalmi II. csoport – Csángó népszokás, kultúra

Készítette: Köteles Beáta

Balogh Nikolett

Kiss Vivien

Badari Petra

A Csángók kultúrája

A csángó népnév

Románia Moldvának nevezett keleti tartományában - azaz Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Vaslui és Vrancea megyékben - az 1992-es román népszámlálás szerint közel negyedmillió (egészen pontosan: 243.133) katolikus él. A magyar és nemzetközi szakirodalom egyöntetűen egyetért abban, hogy a Moldvában élő katolikus lakosság - a csekély számúnak mondható román, német, lengyel, olasz és cigány eredetű beolvadt népelemekről eltekintve - magyar származású. Ezt a tényt a jelentős román kutatók is elismerik. Sőt ezen túlmenően az is valószínűnek látszik, hogy Moldva görögkeleti (ortodox) román lakosságának bizonyos része valaha ugyancsak magyar etnikumú volt, de kifejezetten erre vonatkozó tudományos kutatásokról alig beszélhetünk. Megfelelő kutatási eredmények hiányában ma csak sejthetjük, hogy a moldvai magyar katolikusok asszimilációja a XVI-XVIII. században nemcsak nyelvi, hanem vallási természetű is volt: bizonyos falvakban nemcsak nyelvüket, hanem - bojári, fejedelmi nyomásra, illetve a paphiány következtében - vallásukat is elveszítették. Moldva egyes településnevei, az országrész földrajzi névanyaga, a családnévanyag, valamint az említett történeti tudósítások kétségtelenül ilyen jellegű folyamatokra engednek következtetni. A fordított irányú asszimiláció, azaz a román anyanyelvű görögkeleti lakosság beolvadása a római katolikus magyar népességbe, sokkal kisebb arányú lehetett, a katolikus falvakban fellelhető román eredetű családnevek mégis arra figyelmeztetnek, hogy ilyen irányú folyamat is létezett.

A Moldvában élő katolikusokat csángó néven tartja számon a tudomány és a köztudat. (Ezen felül ugyancsak csángónak nevezik a Gyimes-szorosban és a Brassó közelében fekvő Hétfaluban élő magyar etnikumú népességet, sőt olykor a XVIII. század végén Bukovinába kivándorolt, majd onnan később a Kárpát-medencébe visszatelepített székelyeket is.) A néprész nevének etimológiája fontos adalék a csángóság történetére vonatkozóan is: egy széles körben vallott, de még meggyőzően nem bizonyított tudományos nézet szerint a csángó szó a "kószál", "csavarog", "vándorol", "elkóborol" stb.jelentésű csang/csáng ige származéka, eszerint tehát a népcsoport neve világosan utal a csángók költöző, telepes mivoltára.

A moldvai magyar etnikum azonban sem történeti, sem nyelvi-néprajzi szempontból nem egységes. A kutatók többsége az egységesítő csángó kifejezés használatát is elhibázottnak tartja, elkülönítve a középkorban telepített régebbi moldvai magyarságot a XVII-XIX. Században (legfőképpen a XVIII. század végén) kisebb-nagyobb hullámokban érkező székely menekülőkől. Egyesek moldvai magyarságról és moldvai székelységről beszélnek, mások a nyilvánvaló különbségeket a csángó-magyarok és a székely-magyarok terminusok által vélik megragadhatónak. A csángó név kiterjesztett használata ma mégis általánosnak mondható nemcsak a köznapi szóhasználatban, hanem a történészek, nyelvészek és néprajzkutatók körében is. A Moldvában zajló asszimilációs és akkulturációs folyamatok egyre inkább egybemossák a hagyományos népi kultúrában, nyelvben, történeti tudatban stb. rejlő kulturális különbségeket, úgyhogy a székely eredetű népesség, amely korábban egyáltalán nem tartotta magát csángónak, mintha ma magára nézve ugyancsak elfogadni látszana a csángó megnevezést. Ez a szó ma mindkét csoport számára a se ide, se oda nem tartozót, illetőleg a románságtól és a magyarságtól egyaránt eltávolodottat jelenti, s ugyanakkor magában hordozza az elfajzottság, keveredettséget, tökéletlenség pejoratív jelentéstartalmát is.

A csángók kultúrája a megsemmisülés peremére sodródott. 260 ezer csángó közül már csak 60-70 ezren beszélnek a csángó nyelvjárást, és, hogy európai szintű összefogásra van szükség, ezt már évekkel ezelőtt felismerte az Európa Tanács, pontosabban 10 évvel ezelőtt, éppen november 14-én.

„Kinek szíve odahúz, keze, lába odacsúsz” – ezzel az üzenettel a címlapján jelenik meg minden hónapban a Reverinda című újság, amely magyarul írható és olvasható, és amelyet anyaországi és moldvai csángó gyerekek írnak gyerekeknek. Ez a mondat úgy 15-20 évvel ezelőtt még nem hangozhatott volna el, hiszen már az is bűnnek számított, ha valaki a „csángó”, „magyar”, „ír”, „olvas” szavakat kiejtette egymás után.

A csángó magyarok valami földöntúli, vagy éppen a földből fakadó erőnek hála, még mindig beszélnek magyar anyanyelvüket, annak ellenére, hogy ennek elveszejtésére gigantikus erők szövetkeztek és sajnos szövetkeznek ma is.

A csángók a Kárpátoktól keletre, elsősorban Székelyföld szomszédságában, de attól különváltan élő, vagy onnan származó magyar népcsoportok összefoglaló neve. A csángó név eredeti jelentése: elkóborló, elvándorló.

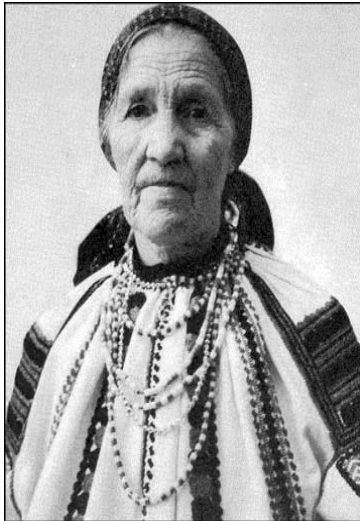
A csángók asszimilálása már a 19. században elkezdődött, de az 1950-es években minden képzeletet felülmúlóan erőszakos, Európában példa nélkül álló asszimilációs intézkedések követték. A magyarellenes egyház hatására, illetve a magyar iskola, a magyar nyelvű sajtó, könyv és hírközlés teljes hiánya miatt a népcsoport szükségszerűen elvesztette értelmiségét. Jelenleg már egyre több, Magyarországon diplomát szerzett csángó tanár tanítja a magyar nyelvet a csángó falvakban, és az anyaország sok egyéb formában segít fenntartani az egyedülálló csángó kultúrát.

Kik a csángók?

A székelyektől különvált népcsoportok összefoglaló neve. A szó valószínűleg egy már elenyészett 'elvándorol', 'elszakad' jelentésű ige származéka. Csángóknak nevezik elsősorban a moldvai magyarokat. Így hívják a Csíkszékből a közeli Tatros folyó völgyébe

költözött magyarokat (gyimesi csángók); a Brassó melletti Hétfaluban élő magyarságot, valamint a barcasági magyar falvak más lakóit (hétfalusi csángók). Gyakran helytelenül így emlegetik a bukovinai székelyeket is, és a közülük kiszakadt al-dunai székelyeket. A 'csángó' név általában gúnynévnek számít. Nem maguk a csángók, hanem a környezetükben vagy a távolabb lakó székelyek használják. Kivételt képeznek az ugyancsak bukovinai eredetű dévai csángók, akik nem érzik sértőnek a megnevezést.

Csángói öltözet:

A moldvai Klézseről származó
csángó asszony

Idős csángó férfi (Somoska)

Csángó lány (1975, Lészped)

Csángó Himnusz:

Csángó magyar, csángó magyar
Mivé lettél csángó magyar
Ágról szakadt madár vagy te
Elfeledve, elfeledve.

Egy pusztába telepedtél
Melyet országnak nevezteél
Most se, országod se hazád
Melyet országnak nevezteél

Idegen nyelv beborít, nyom
Olasz papocskák nyakadon
Nem tudsz énekelni, gyónni
Anyád nyelvén imádkozni.

Én Istenem hová leszünk,
Gyermekeink, s münk elveszünk
Melyet apáink őriztek
Elpusztítják szép nyelvünket.

Csángói Madonna

Halljuk áll még Magyarország
Úristenünk Te is megáld,
Hogy rajtunk könyörüljenek,
Elveszni ne engedjenek.

Mert münk is magyarok vagyunk,
Még Ázsiából szakadtunk,
Úristen sorsunkon segíts,
Csángó magyart el ne veszítsd!

Környezetvédelem csoport– Zeteváraljai Vízározó, Ivói Vadaspark

Készítette: Erős Erika

Kurucz Attila

Ágoston Kristóf

Zeteváraljai víztározó

A **zeteváraljai víztározó** („zetelaki gát”, románul *Barajul Zetea*) Romániában, Hargita megyében, Zeteváralja közelében található; a Nagy-Küküllő felső szakaszának egyetlen mesterséges tava.

Építése 1976-ban kezdődött, és 1992-ben fejeződött be. A cél árvízvédelem és folyószabályozás volt, de a helyiek energetikai, idegenforgalmi és környezetvédelmi célok szolgálatát is remélik tőle. Az építés során kb. 3 millió m³ földet mozgattak meg, több mint 70 000 m³ betont használtak fel. A munkálatokat közel 300 ember végezte. A vízgyűjtő tó jelentősége akkor látható igazán, amikor például a közeli Nyikó mentén az évente ismétlődő árvizek tetemes anyagi károkat okoznak.

A víztározó egyrészt védi a völgymentben elterülő településeket a levonuló árvizektől, másrészt tartós szárazság esetén biztosítja a Nagy-Küküllő megfelelő vízhozamát. A víztározó 49 millió köbméter vizet tud befogadni, a mesterséges tó hossza 2,6 km, amelyből 1,4 km az egykori Nagy-Küküllő hosszában terül el. A vízfelület szélessége 400–800 méter, a két elágazásban, a Nagy-Küküllő és a Sikaszó mentén pedig 150–200 m között váltakozik.

Forrás: Zalacsányi Szabadidőközpont

Ivói Vadaspark

Fekvése:

Zetelakától északkeletre fekvő, Zetelakához tartozó település. Ivóból közelíthető meg a leggyorsabban a Hargita hegyvonulatának legmagasabb csúcsa az 1801 méter magasságú *Hargita*, a székelyek "szent hegye".

Története:

Zetelaka része. 1956-ig *Ivópataka* néven szerepelt, adatai a községéhez voltak számítva. A trianoni békeszerződés előtt Udvarhely vármegye Udvarhelyi járásához tartozott.

Népessége:

2002-ben 352 lakosa volt, ebből 352 magyar.

Vallások:

Lakóinak túlnyomó többsége római katolikus vallású.

Turizmus:

Izlandi lovakkal Ivóban

Az elmúlt években kedvelt turisztikai célponttá vált. A román statisztikai hivatal adata szerint 2010-hez képest 30 százalékkal nőtt a Hargita megyébe látogató turisták száma a szállásforgalmi adatok szerint. Biciklitúrákkal, lovas programokkal, hegymászási lehetőséggel, vadllessel és más programokkal várják az ide látogatókat.

A közeli Madarasi-Hargitán összesen 4,5 km-nyi sípálya található itt 1500-1760 méteres tengerszint feletti magasságban. A sítérp december közepétől április közepéig hóbiztos, kedvező időjárás esetén a szezon május közepéig tart. A sípályákat hótáposógép segítségével folyamatosan karbantartják. A területen éjjel-nappali hegyimentő-szolgálat üzemel.

Ivó Vadaspark:

A 2007-ben megnyílt Vadaspark célja a Romániában és az Európában őshonos vadfajok erdei környezetben való bemutatása. A több mint háromszáz hektáros területen gím- és dámszarvasok, muflonok és őzek élnek.

Élettan csoport– A bór víz

Készítette: Károlyi Nikoletta

Kék József

Laci Dávid

Borvíz

A borvíz többnyire szénsavas forrás vagy ásványvíz erdélyi neve.

A rendszerint nátriumkarbonátot tartalmaz.

A forrás nevét onnan kapta hogy savanykás íze a borra emlékeztet. Székelyföld gazdag borvíz kutakban, aki tehette innen hordta az ivóvizet. Különösen nyáron borhoz keverve itták. Régebben a borvíz neve a Felvidéken csevice, a Dunántúlon savanyúvíz.

Turisztikai jelentősége van 2013-ban 7 éve. éve tartották meg az Aquariust, a borvíz ünnepét.

- 2007-ben Mikóújfaluban ,
- 2008-ban Sugásfürdőn,
- 2009-ben Kézdiszentkereszten,
- 2010-ben Dánfalván ,

- 2011-ben Sepsibodókon,
- 2012-ben Csíkszentkirályon,
- 2013-ban Csernátonon került sor a rendezvényre Hargita és Kovászna megye elindította a borvív programot is.

Mofetták, Borvizek

A gázömléses mofetták jók az ízületi gyulladásokra , magas vérnyomásra, érzékkültre , keményedéses bőrgyulladásra csigolyabántalom stb. esetén.

A mofetta csak nyáron működik. Szív és érrendszeri betegségekre, illetve krónikus betegségekre javasoltak.

Források: Csipike, Vallató, Piricske, Szemvív, Lobogó.

A Vallató illetve Lobogó-forrás egyben feredő fürdőmedence is . A Vallató nevének eredetét a hőmérséklete magyarázza amely télen nyáron 6-7 fokos.

Mofetta:

Székelyföld a borvizek birodalma

Székelyföld tartalmazza Románia borvízkészletének majdnem a felét.

A borvizeket a gyógyászatban is felhasználják, mivel különböző ásványi anyagokat tartalmaznak. Vannak borvizek, amelyek kén, jód, bikarbonát, szén egyik kémiai anyagokkal büszkélkednek.

Borszék:

Város Romániában, Erdélyben, Hargita megyében.

A település Erdély egyik leghíresebb fürdő-és üdülővárosa, turistaközpont.

Székelyföld legészakibb települése.

Több mint 30 bővizű borvízforrása van.

Néprajzi csoport – Tusnád, Szent-Anna tó

Készítette: Vrábel Anna

Molnár Orsolya

Szabó Vivien

Kurgyis Noémi

Tusnád

Népies magyarázata abból indul ki, hogy környékén sok volt a tó és a nád. Valójában a szláv tozno (= zavaros) szóból származhat és eredetileg víznév volt. Határában a Vártetőn vaskori és kora középkori vár nyomai látszanak 1421-ben Kezdi Balázs székely serege itt verte vissza a török támadását. Neobarokk temploma 1802 és 1824 között épült egy Árpád-kori kápolna helyére. 1882 szeptember 11-én nagy tűzvész pusztított a faluban. 1849. július 29-30-án csata zajlott itt a honvédsereg és az oroszok között. Ferenc József császár 1852. évi látogatása után Gróf Mikes Benedek és Báró. Szentkereszti Zsigmond részvénytársaság szervezésével újra indította a fürdő (Tusnádfürdő) életét. 1910-ben Tusnádújfaluvál együtt 2285 lakosa volt. A trianoni békeszerződésig Csík vármegye Kászonalcsíki járásához tartozott. 1992-ben 904 lakosából 820 magyar, 62 cigány és 22 román volt.

- ❖ Itt született 1769-ben Kovács Miklós erdélyi püspök.
- ❖ Itt született 1837-ben Imets Fülöp Jákó kanonok, író, költő, történész.
- ❖ Itt született 1877-ben Kulcsár András magyar költő.
- ❖ Itt született 1893-ban dr. Ábrahám Ambrus Andor biológus, akadémikus.

Szent Anna-tó Legendája

„Valamikor réges-régen a mai Szent Anna-tó helyén egy magas hegy volt, melynek a tetején vár állott. Vele átellenben, egy órányira, a Bálványos-hegyén is egy hatalmas vár volt (ennek romjai ma is láthatók). Két testvér lakott a két várban, mindkettő kevély, gögös, irigy volt, egymást sem szerették.

Egyszer a bálványosi várba egy gyönyörű, arannyal, ezüsttel, gyémánttal kidíszített hintóval, melyet hat szilaj paripa húzott, egy nagy úr érkezett. A házigazdának erősen megtetszett a hintó és a lovak, s kérte a vendéget, hogy adja el neki. Cserébe hét falut ígért, azonban a vendég úr hallani sem akart róla, s bármennyire is unszolta, hajthatatlan maradt. Mikor ezt látta a vár ura, cselhez folyamodott. Nagy mulatságot rendezett, ahol kockázással elnyerte a hintót. Másnap első dolga volt, hogy meglátogassa a testvérét. A testvére nagyon megirigyelte a hintót, és fogadtak hogy egy napon belül különb hintót fog szerezni, nem is hat, hanem tizenkét lóval.

Egész nap tűnődött az öcs, hogy honnét szerezzen különb tizenkét lovat. Hiába törte a fejét, semmit nem tudott kitalálni. Hanem egyszer csak mi jutott eszébe? A várba parancsolta a környék legszebb leányait. Egy fél nap se telt bele, és több száz lány gyűlt össze, a legszebb közülük egy Anna nevű volt. Ezt választotta először a vár ura, majd még tizenegyet, és a hintója elébe fogatta őket. A lányok azonban meg se bírták mozdítani a hintót. Az úr szörnyű haragra gerjedt, és ostorával rávágott Annára, aki legelől állt. Patyolatfehér húsából kiserkedt a vér, s jajsza felhangzott a magas egekig. Az úr másodszor is rávágott, ekkor Anna megátkozta, hogy süllyedjen a föld alá. S abban a pillanatban az ég elfeketedett, és szörnyű mennydörgés között a vár összeomlott. A romok egyre lejjebb süllyedtek, mígnem az egész víz alá került, és egy tó alakult ki.

A tó vizén tizenkét hattyú úszott, majd kijöttek a partra, megrázták magukat és visszaváltoztak leányokká. Mind hazasiettek a falujukba, Anna kivételével, aki kápolnát épített a tó partján, s ebben a kápolnában töltötte életének hátralevő részét csendes imádkozással. És jöttek az emberek mindenfelől a kis kápolnához együtt imádkozni a szent életű leánnyal, halála után pedig elnevezték róla a tavat Szent Anna tóvá.

Szent Anna-tó

A **Szent Anna-tó** egy krátertó az Erdélyi Csomád-hegység (Hargita megye) egyik kialudt vulkánkráterében, Tusnádfürdőhöz közel. Része a Mohos Természetvédelmi Területnek, amely a Csomád két kráterét foglalja magába. A másik kráterben a Mohos-tőzezláp található. A tó Sepsibükszád felől közúton is megközelíthető.

A tó felszíne 0,22 km², alakja közel kör alakú, medre, amely az egykori vulkán krátere volt, tölcsér alakú. A víz planktonmennyisége és sótartalma alacsony (32 mg/liter), ennek ellenére a fenékre lerakódott feketésbarna iszap miatt a tó zavarosnak tűnik.

A Szent Anna-tó vízgyűjtő területe kicsi, semmilyen kapcsolatban nincs a helyi vízrajzi hálózattal, főleg a csapadék táplálja. Nincs közvetlen lefolyása, a víz csak a földbe szivárog el és bukkan fel később források formájában a vulkán külső részén. A csapadékmennyiség a tónál 600–700 mm/év, a lejtőkről lefolyó víz 1000–1500 mm, a

víz párolgása pedig 500 mm körüli. Ezek szerint a vízszintnek évi 0,5 milliméterrel növekednie kellene, de a föld alatti lefolyás miatt csökken. 1867-ben a legnagyobb mélység 12 m volt, 1907-ben 8,5 m, jelenleg pedig 7 m. Ezt a folyamatot a meder feltöltődése és a növényzet terjedése okozza. Néhány évtized múlva, előreláthatólag az egykori Mohos-tó sorsára jut, helyén nem marad más, csak egy láp.

Kulturális csoport– Orbán Balázs, Tamási Áron

Készítette: Bordás Henrietta

Prikryl Ivett

Resán Bettina

Orbán Balázs

Báró lengyelfalvi Orbán Balázs (Lengyelfalva, 1829. február 3. – Budapest, 1890. április 19.) író, néprajzi gyűjtő, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja (1887).

Székeljudvarhely mellett, Lengyelfalván született,
régi udvarhelyszéki székelý családban. Apja, Orbán János, a
francia háborúk katonatisztje, anyja, Knechtel Eugénia Orbán
Balázs emlékiratai szerint félig felvidéki magyar, félig isztambuli
olasz (vagy görög) családból származott.

Iskoláit Székeljudvarhelyen végezte, előbb a katolikus, majd - mivel ott ógörögöt, matematikát és történelmet is tanulhatott - a református gimnáziumban, de már 1846 tavaszán elhagyta szülőföldjét.

Eljutott Egyiptomba, ahol megmászta a piramisokat, a Szentföldön bejárta a bibliai helyeket, erdélyi magyar és román „beduinnaal” találkozott, akik a besorozás elől szöktek meg, bejárta Kis-Ázsiát, tanulmányozta az antik görög kultúra emlékeit, csodálattal írt a görög nép szabadságharcáról. Keleti élményeit később hat kötetben jelentette meg Keleti utazás címmel. Az itt látottak hatására erősen antiklerikális nézeteket tett magáévá, melyeknek több művében is hangot adott.

Egy nyugati lapból, Athénban szerzett tudomást a magyar forradalomról. A török fővárosból egy szabadcsapattal indult haza, azonban Vidinben kapta a hírt a szabadságharc bukásáról. Ezután a magyar emigránsokat segítő szállással és munkahellyel. További élete meghatározó élménye volt, hogy Kossuth környezetébe került.

Nem térhetett haza, a császári hatóságok ellenségnek számították. Londonba utazott, ahol Petőfi barátjával, Teleki Sándorral barátkozott össze. Nagy hatással volt rá a Jersey, majd Guernsey szigetén emigrációban élő Victor Hugo, akinek az volt a véleménye róla, hogy „kétszáz Orbán Balázssal meg tudnám dönteni III. Napóleon császárságát”.

Csak 1859-ben térhetett haza. Az abszolutizmus éveit, az enyhülés időszakát arra használja fel, hogy bejárja a Székelyföldet. Eljutott minden településre, várromhoz, természeti ritkasághoz. Szorgalmasan jegyzetelt, fényképezett. Munkája eredményeként 1868-1873 között hat kötetben kiadta főművét, A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismereti szempontból címen.

1872-től élete végéig tagja volt a magyar Országgyűlésnek, 1848-as, függetlenségi programmal az ellenzékhez tartozott. Parlamenti beszédeit is hat kötetben adta ki. Közben az általa kiépített Szejkefürdőn dolgozott: történelmi tanulmányokat írt, sok újságcikket közölt az ellenzéki lapokban.

Élete kalandos, romantikus, mintha egy Jókai-hős lenne. De ez a regény nem íródott meg, habár Jókai, székely tárgyú regényei alaptörténetét tőle hallotta először. Ugyanakkor küzdelmes életének voltak árnyoldalai is. Székelyei buktatják ki egy választáskor, nem mindig értik meg a „Csont bárót”. Késői elismerésként csak 1888-ban lett az Akadémia levelező tagja. Utód nélkül halt meg.

Tamási Áron

Tamási Áron (született: *Tamás János*, Farkaslakán, 1897. szeptember 20.-án) Kossuth-díjas magyar író. Leggyakrabban az ún. népi írók közé sorolják. Tamási Áron kisbirtokos, sokgyermekes, szegény székely földműves család gyermekeként született 1897. szeptember 20-án Farkaslakán. Apja Tamás Dénes, földműves, anyja Fancsalí Márta. Kislencéves korában pisztollyal ellőtte a bal hüvelykujját, ezért a szülők úgy határoztak, hogy taníttatni fogják, mert nem lesz képes elvégezni a gazdasági munkát. 1904-től Farkaslakán járt elemi iskolába. 1910-től a székelyudvarhelyi katolikus főgimnázium tanulója (amit halála után róla neveznek majd el). 1916-ban behívták katonának. 1917-ben hadiérettségit tett Gyulafehérváron, majd 1918-ban karpaszományos örvezetőként az olasz frontra került.

Ki akart törni az elődök paraszti életformájából, meghozza nem is a szellemi élet, hanem a városi-polgári életforma felé. Ezért 1918. november 18-án megkezdte jogi tanulmányait a kolozsvári egyetemen, majd 1921-ben, miután lediplomázott, a Kereskedelmi Akadémián tanult tovább, ahol 1922-ben szerzett diplomát. Nevét is ekkoriban változtatta meg Tamás Jánosról Tamási Áronra. Tanulmányai befejeztével banktisztviselőként helyezkedett előbb Kolozsváron, majd Brassóban.

A két háború között gyors egymásutánban jelentek meg novelláskötetei, regényei is, közülük is az elsők között *A szűzmáriás királyfi*, amit javarészt még Amerikában írt, de csak hazatelepülése után fejezett be. Ezután jött a *Címeresek*, amelyekben az erdélyi világ feszültségeit rajzolta meg, majd fő műve, az *Ábel-trilógia*. Előbb az *Ábel a rengetegben*, majd folytatásai: *Ábel az országban* és *Ábel Amerikában*, melyek tartalmát javarészt saját életéből merítette.

1926-tól 1944-ig Kolozsvárott élt, ahol az *Az Újság* és az *Ellenzék* munkatársa volt. 1926-ban feleségül vette Halíker Erzsébetet, gyermekük nem született. Az Erdélyi Helikon alapító

tagja lett, 1933 májusától külön rovata volt a *Brassói Lapokban* „Tiszta beszéd” címmel.

Tamási Áron 1966. május 26-án hunyt el Budapesten. Kérésére szülőfalujában, Farkaslakán temették el. Itt látható a sírja a templomkertben; sírkövén ez a felirat olvasható:

„Törzsében székelv volt, fia Hunniának
Hűséges szolgálja bomlott századának.”

A Digitális Irodalmi posztumusz tagja.

Művei:

- *Szász Tamás, a pogány* - Kolozsvár, 1922 - novella
- *Ördögváltozás Csíkbán* - 1923 - novella
- *Lélekindulás* - Kolozsvár, 1925 - elbeszélés
- *Szüzmáriás királyfi* - 1928 - regény
- *Erdélyi csillagok* (elbeszélés, 1929)
- *Címeresek* - Kolozsvár, 1931 - regény
- *Helytelen világ* - Kolozsvár, 1931 - elbeszélés
- *Ábel a rengetegben* - Kolozsvár, 1932 - regény
- *Ábel az országban* - Kolozsvár, 1934 - regény
- *Ábel Amerikában* - Kolozsvár, 1934 - regény
- *Énekes madár* - Budapest, 1934 - színmű (a kék madár vonulathoz kapcsolódik).
- *Rügyek és reménység* - Budapest, 1935 - elbeszélés

A székelyudvarhelyi Kós Károly Szakközépiskola tanulóinak kutatási csoportjai és témái:

Történelem I. – Hunyadi János

Történelem II. – Magyar Parlament története

Társadalmi I. – Magyarország vallástörténete. Esztergomi bazilika

Társadalmi II. – Visegrád, a királyok városa

Gazdasági – Magyarországi vállalkozások létrehozása,, marketing

Környezetvédelem – Pálvölgyi cseppkőbarlang

Élettan – Budapesti gyógyfürdők

Társadalom, néprajzi – Szentendre

Kulturális –Szabó Magda

Történelem I. csoport– Hunyadi János

Készítette: Boros Botond

Orbán Péter

Rákóczi Ferenc

Hunyadi János

1407-1456

Hunyadi János:

1446 és 1453 között Magyarország kormányzója. Az ország egyik leggazdagabb földesura, kiemelkedő hadvezér, több déli vármegye vezetője, erdélyi vajda. Számos oszmánellenes hadjáratával és a királyság hősies védelmével kiérdemelte a *törökverő* melléknevet.

Származása

Hunyadi János származása vitatott. A román álláspont szerint a család havasalföldi román bojár család, míg más álláspont szerint kun származék. Apja Sorba fia Vajk, egy havaselvei kenéz, anyja Morzsina Erzsébet volt. A kun származás hívei szerint ellentmond román származásának, hogy a román nemesség akkoriban döntően a még megmaradt kun, besenyő, úz és tatár elemek közül került ki, továbbá a Vajk név egyáltalán nem román hangzású.

Más felfogás szerint Hunyadi János magyar volt, ízig-vérig magyar, Péternek, a verebélyi vajdának, Erdély egykori alvajdájának fia, - ezt mondják az oklevelek és ezt hitelesíti a címe.

Egy irodalmi elképzelés szerint az anyja Mária magyar királynő volt és Luxemburgi Zsigmond az apja.

Élete

Katonai pályafutását apródként kezdte, előbb Ozorai Pipó, majd Lazarevics István szerb despota szolgálatában állt, mellettük megismerte a törökök harcmódját. 1427-től Újlaki László, később Csupor Demeter csapataiban szolgált.

1430 körül kötött házasságot horogszegi Szilágyi Erzsébettel. A házasságból két fiú, László (1431) és Mátyás (1443) született.

1430-ban Zsigmond király szolgálatába lépett. A királyt elkísérte Itáliába, 1431 októberétől 1433 őszéig bizonyíthatóan Milánóban tartózkodott Filippo Maria Visconti milánói herceg udvarában. Itt megismerte a kor egyik legfejlettebb zsoldos hadseregét, a condottieri haderőt is. Megismerve a kor legfejlettebb hadművészeit és a török harcmódort, ezeket ötvözve tudott jelentős sikereket elérni a török ellen.

Mivel tehát két évig Milánóban élt a hercegnél, nem vehetett részt 1433. május 31-én Rómában Zsigmondnak német-római császárrá történt koronázásán.

1433-tól udvari lovag 1434-ben Bazelbe, majd Csehországba is elkísérte a császárt, és részt vett a huszita háborúkban. Az itt szerzett tapasztalatokat később a török elleni harcaiban is kamatoztatta.

Idővel a királyi tanácsban is helyet kapott. 1439-től szőrényi bán, majd 1441-től erdélyi vajda és temesi ispán lett.

Albert király halála után Ulászló megválasztásáért harcolt. A lovagkirály bizalmasa lett, s uralma elején Újlaki Miklóssal együtt látta el a török határ védelmét.

1441-ben megzabolázta a Rácországban dúló törököket és Szendrőnél megverte Isák (Iszhák) bégét. 1442-ben hatalmas török had zúdult Erdélyre. Mező bég a törökök vezére arra számított, hogy a magyarok nem képesek egy hirtelen támadást elhárítani. Marosszentimrénél Hunyadi vereséget szenvedett, de utána eredt, és egymás után több ragyogó győzelmet aratott a törökök felett:

először Nagyszeben közelében, majd a Vaskapunál, a Jalomica felső folyásánál.

Életcéljának tekintette hazája védelmét és az oszmán hatalom összeűzését.

1443. július 22-én Hunyadi vezetésével és Ulászló király részvételével indult meg a balkáni hosszú hadjárat, melynek során több ütközetben verték meg a velük szemben álló törököket.

A sorozatos győzelmek azt a reményt keltették, hogy a törököt ki lehet verni Európából. Háborút sürgetett a balkáni hadjárat után is.

1444-ben a várnai csatában Vlad Dracul havasalföldi vajda elfogta, és csak a nádor háborús fenyegetésére bocsátotta szabadon. 1445-ben Hunyadi Jánost az öt főkapitány egyikévé, az országos tanács tagjává, 1446. június 5-én pedig már kormányzóvá választották. 1447 szeptemberében Buda vára is Hunyadié lehetett. 1448 februárjában hercegi címet kapott, de ezt soha nem használta.

1448-ban, győzelmi sorozata után, a vesztes rigómezei ütközet után Brankovics György szerb despota kezei közé került, ahonnan csak megalázó feltételek árán bocsátották szabadon (az országos tanács - Hunyadiért semmi áldozatot nem sajnálva - 100 000 arany váltságdíjon felül visszaadták neki többek között a magyar kézen lévő szerb várakat is). Ekkor már negyvenezeres serege volt.

Hazatérve, Hunyadi az ország erőinek egyesítését és a központi hatalom megerősítését tűzte ki célul, ebben a törekvésében Vitéz János volt segítségére.

1450-ben a császárral kötött egyezményben Hunyadi kénytelen volt elismerni V. László trónigényét.

1453-ban az országgyűlésen lemondott kormányzói tisztjéről, de országos főkapitányi tisztét és temesi ispánságát megtartotta. Szolgálati elismeréseképpen a király Beszterce vármegye örökös főispánjává, grófjává tette és címerét kibővítette az ún. besztercei oroszlánokkal.

1454-ben Krusevácnál Feriz bég seregét verte tönkre, s javaslatot tett egy százezer harcosból álló sereg szervezésére és a török Európából való kiűzésére, de nem nyert támogatókra

Nándorfehérvár

1456-ban a török megindult, és ostrom alá vette Nándorfehérvárt.

1456. július 21–22-én Hunyadi János saját seregével – köztük 200 hajóval – és a Kapisztrán János által toborzott parasztokból álló keresztiesekkel fényes győzelmet aratott a szultán többszörös túlerőben lévő seregén.

Elterjedt vélekedés szerint ez a győzelem Európában is visszhangra talált, s a nagy diadal tiszteletére azóta minden délbén, Európa szerte meghúzzák a harangokat, azonban a déli harangszó elrendelése szűk egy hónappal megelőzi Hunyadi győzelmét. A győzelem emlékére vezette be III. Kallixtusz pápa az Urunk színeváltozása ünnepet az egész egyházban.

Hunyadi nem sokkal élte túl győzelmét, Kapisztrán Jánossal együtt áldozatául esett a táborukban kitört pestisjárványnak. 1456. augusztus 11-én Zimonyban halt meg.

Gyulafehérváron a Szent Mihály-székesegyházban temették el.

Emlékét számos utca és tér neve őrzi

Felhasznált irodalom:

Dümmerth Dezső: *A két Hunyadi*. Budapest : Panoráma, 1985.

Teke Zsuzsa: *Hunyadi János és kora*. Budapest : Gondolat, 1980.

Mályusz Elemér: *A magyar rendi állam Hunyadi korában*. Századok, 1957.

Elekes Lajos: *Hunyadi János*. Budapest : Művelt Nép, 1951.

Kubinyi András: Hunyadi Mátyás, a személyiség és a király, *AETAS* 22, 83–100, 2007.

Bánhegyi Ferenc: *A Hunyadiak dicsősége*, Celldömölk, Apáczai Kiadó, 2008.

Engel Pál, Kristó Gyula, Kubinyi András: Magyarország története 1301-1526. Osiris Kiadó, Budapest, 2003 (200-212.p)

Engel Pál: Hunyadi János kormányzó itineráriuma (1446-1452). In: Századok, 1984. 974-997

Történelem II. csoport– Magyar Parlament története

Készítette: Fazekas Andrea

Jakab Eszter

Györgylőrincz Tímea

Lőrincz Mónika

A Magyar Parlament Története

Az **Országház** (vagy gyakran **Parlament**) Budapest egyik legismertebb középülete, a Magyar Országgyűlésnek és egyes intézményeinek (például Országgyűlési Könyvtár) a székhelye. Budapest V. kerületében, a Duna partján, a Kossuth Lajos téren található. A Dunára néző oldalának felújítása 21 évi munka után, 2009 szeptemberében ért véget, díszkivilágítása 2014 nyarán megújult.

Országházban van kiállítva a Szent Korona és a többi koronázási jelvény (a koronázási palást kivételével). A korona korábban a Nemzeti Múzeumban volt megtekinthető; a törvény szövege szerint az ünnepélyes áthelyezéssel „Magyarország méltó helyére emeli a Szent Koronát, és a nemzet múzeumából a nemzetet képviselő Országgyűlés oltalma alá helyezi”.

Pályázat: Az épület felépítéséről az Országgyűlés törvényt alkotott: az 1880. évi LVIII. tv. alapján tervpályázatot hirdettek 1881-ben. Magyarország számára egy állandó országház építésére több kiváló építész jelentkezett. 1883. február 1-jén a pályázat határideje lejárt, ekkorra tizenkilenc terv érkezett be.

Építése: Az Országház építésének feltétele volt, hogy kizárólag hazai építőanyagokat használjanak fel. Kivétel a fölépcső mellett található nyolc, egyenként hat méter magas márvány monolit, amelyet Svédországból hozattak (összesen 12 ilyen oszlop készült, a másik négy a londoni Parlamentben található). Az építkezés 1885-től 1904-ig tartott, azaz a tervező az épület teljes befejezését már nem érthette meg. Az első kapavágás 1885. október 12-én történt a Tömő-tér talaján, az építkezés során tizenhét éven keresztül átlagosan ezer ember dolgozott, 176 000 köbméternyi földet mozgattak meg; 40 millió téglát, félmillió díszkövet, 40 kg aranyat használtak fel. Maga az épület 268 m hosszú, 123 m széles és 96 m magas, alapterülete 17 745 négyzetméter, térfogata 473 000 köbméter. Központi eleme a kupola, amelynek két oldalán emelkedik a képviselőház (ma az Országgyűlés) és a volt főrendiház (ma Kongresszusi terem) ülésterme. Az épületnek

27 kapuja van, belül 29 lépcsőház és 13 személy- és teherlift szolgálja a közlekedést és a szállítást. Az épületben valamivel több mint 200 irodahelyiség található.

A Duna felőli oldal a főhomlokzat, de a hivatalos főbejárat a Kossuth térről nyílik. Kívül 90, belül 152, összesen 242 szobor van a falakon, jeles alkotók freskói, festményei is ékesítik az Országházat. A díszítéseknél felhasznált 22-23 karátos arany összmenyisége hozzávetőleg 40 kilogramm.

A Parlament már épülése közben rengeteg kritika érte, az érdeklődés középpontjában állt. A Pester Lloyd és számos hírlap hasábjain gyakorta találhatunk vele foglalkozó írásokat, melyek elsősorban az épület neogótikus stílusával.

Legtöbben azt kifogásolják, hogy a gótikus stílus teljesen idegen a magyar nemzettől, mivel német jellegű, a katolikus miszticizmus terméke, és holt stílus lévén gátolja a képzőművészet fejlődését. A felfokozott érdeklődés és az erősen kritikus hozzáállás érthető, hiszen a magyar államiság és alkotmányosság szimbólumának szánt épületnél a stílus sem lehetett közömbös.

Tömeg, stílus és elhelyezés is szimbólumértékű volt tehát: az épület két hatalmas szárnya a felső- és az alsóháznak adott helyet, a történetiséget sugalló neogótikus stílustól idegen központi kupola a két ház egységét jelképezi, elhelyezésében pedig érvényesül a gyakori szempont: a törvényhozás az uralkodói palotával átellenben legyen. Budapesten az ugyan nehezen volt megoldható, lévén a királyi palota a budai Várban, de a pesti Duna-parton elhelyezkedő Országház a maga kupolás tömegével jó városépítészeti ellenpárját adja a budai Várpalotának.

Az eredeti terv szerint az új Országház átadása az 1896. év, a millenniumi ünnepek csúcspontja lett volna. Az pályázat határidejére beérkezett 19 terv elbírálása, az építkezés nehézségei és a módosítások azonban túllépték az időkeretet (és a tervezett költségvetés határait is), így az épület véglegesen, kívül-belül csak 1904-re készült el. A millenniumi ünnepek alkalmával csupán a Szent Koronát és a koronázási jelvényeket hozták be az épületbe. Ám a kész épület sem nyugozott le egyhangúlag mindenkit.

Látnivalók az országházban:

- dízlépcső
- Kupolacsarnok és a körülette elhelyezkedő termek
- A képviselőházi ülésterem
- A volt főrendiházi ülésterem
- A köztársasági elnök fogadószobái
- Az Országgyűlési Könyvtár

- Az épület számos helyén láthatóak a Róth Miksa által készített üvegfestések és üvegmozaikok.
- A Szent Korona és a koronázási ékszerek
- Magyar festők alkotásai az Országházban, köztük Munkácsy Mihály: Honfoglalás című műve (1893.)

Készítette: Jakab Eszter, Györgylőrincz Tímea, Lőrincz Mónika, Fazekas Andrea.

Társadalmi csoport I. – Magyarország vallástörténete. Esztergomi bazilika

Készítette: Varga Krisztina

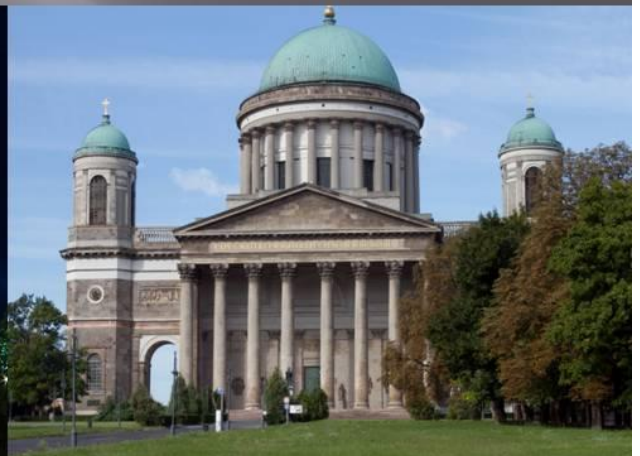
Ketesdi Dávid

Olasz Marcell István

Sztojka Beatrix

ESZTERGOMI BAZILIKA

- ▣ Klasszicista stílusban épült templom Esztergomban, a Szent István téren.
- ▣ Az épület a magyar katolikus egyház főszékesegyháza az Esztergom-Budapesti főegyházmegyében.
- ▣ Magyarország legnagyobb egyházi épülete.

Az épület:

- ▣ Alapterülete 5660 négyzetméter.
- ▣ 118 méter hosszú , 49 méter széles.
- ▣ Félgömb alakú kupoláját 24 oszlop tartja, melyek között 12 ablak található.
- ▣ A kupola erkélyére közel 400 lépcsőfok vezet fel.
- ▣ A kupola feletti gömb átmérője 2,5 méter, a kereszt pedig 7 méter magas.

Belső tér:

- ▣ A Bazilikába betérve elsősorban a főoltárkép vonja magára a figyelmet.

- ▣ A kupola mai díszítését Antonio Detoma készítette Lippert József tervei szerint 1885 és 1886 között.
- ▣ A kupola alsó peremén írás olvasható latinul *ASSUMPTA EST MARIA IN COELUM GAUDENT ANGELI* (*Mária felvétett a mennybe, örvendeznek az angyalok.*)

Az orgona:

- ▣ A Főszékesegyház orgonáját Ludwig Mooser építette.
- ▣ 1856 augusztus 31-én avatták fel.
- ▣ Az orgona hangképe az 1800-as évek közepének Salzburg környéki hatását idézte, mivel az építőmester innen hozta tudományát Magyarországra.

Harangok:

- ▣ Az esztergomi bazilikának 3 harangja van.
- ▣ Mindegyik a déli oldaltoronyban található.
- ▣ A nagyharang 5827 kilogrammos, átmérője 218,5 cm.
- ▣ A középharang 280 kilogrammos, átmérője 81 cm.
- ▣ A lélekharang 20 kilogrammos, átmérője 31 cm.

Magyarország vallástörténete:

- ▣ Magyarországon a 16. században a török uralom korszakában terjedtek el a reformáció eszméi.
- ▣ Luther nézetei először Habsburg Mária udvarában jelentkeztek, majd az erdélyi szászok között váltak elfogadottá
- ▣ Noha az országgyűlés fellépett az új tanok ellen, a 16. század végére az ország 80-90%-a vált protestánssá.
- ▣ Az egyház alapítója Dávid Ferenc volt.
- ▣ Az Unitárius Egyház kezdetét 1568-tól, a lelkiismereti szabadságot a történelemben első ízben kimondó tordai országgyűléstől számítják.

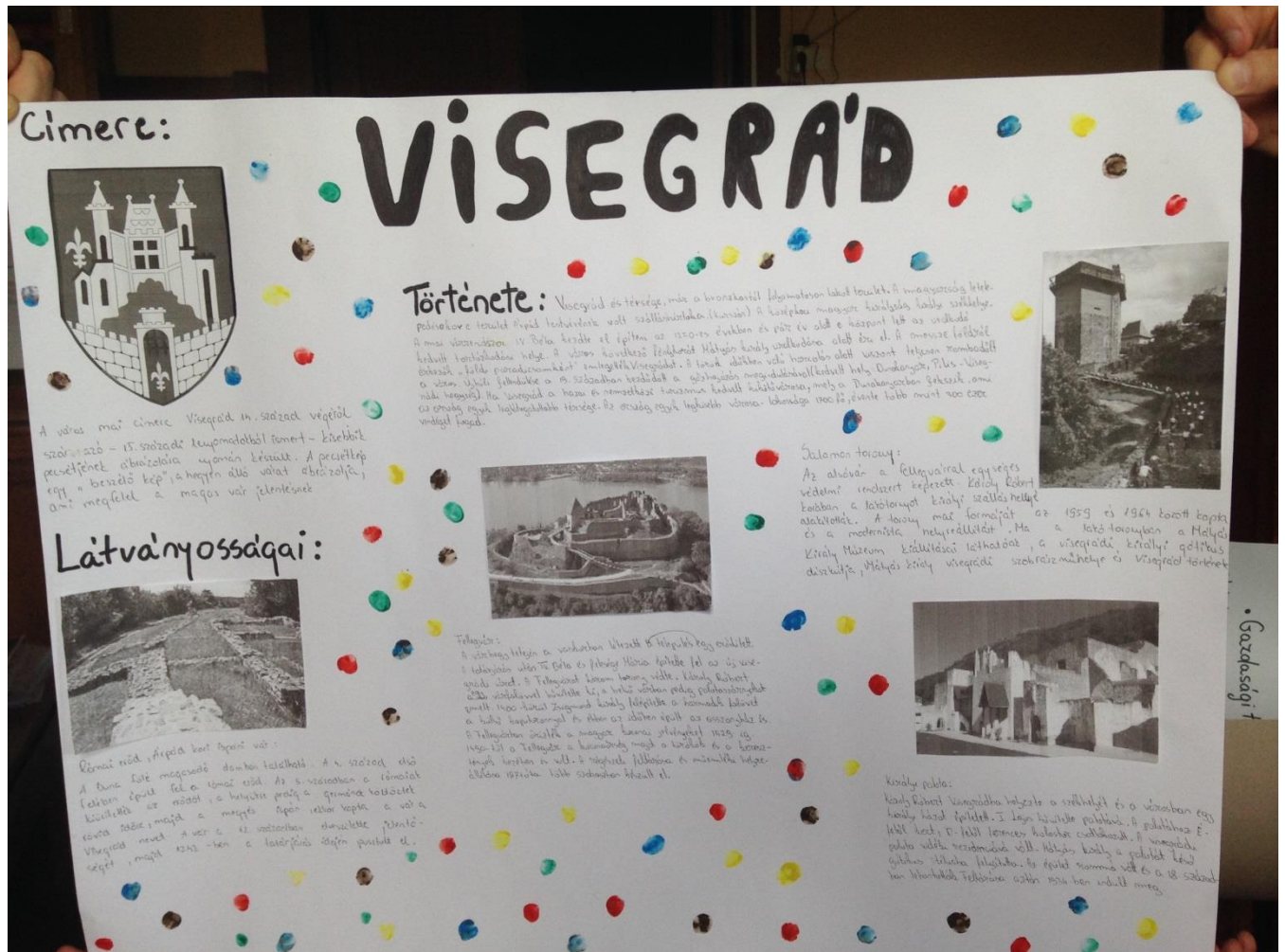
- ▣ A tordai országgyűlés 400. évfordulóján megalakult az önálló magyarországi unitárius egyház.
- ▣ Ennek utolsó püspöke, Rázmány Csaba halála után megindultak az egyeztetések a két unitárius egyházzrész szervezeti újraegyesítéséről.
- ▣ A 2012. június 28-án Kolozsváron elfogadott határozat értelmében a Magyarországi Unitárius Egyház és az Erdélyi Unitárius Egyház egyesülésével létrejött a Magyar Unitárius Egyház.

Társadalmi csoport II. – Visegrád, a királyok városa

Készítette: Fancsali-Boldizsár Noémi

Gergely Zsanett

Sólyom Nóra

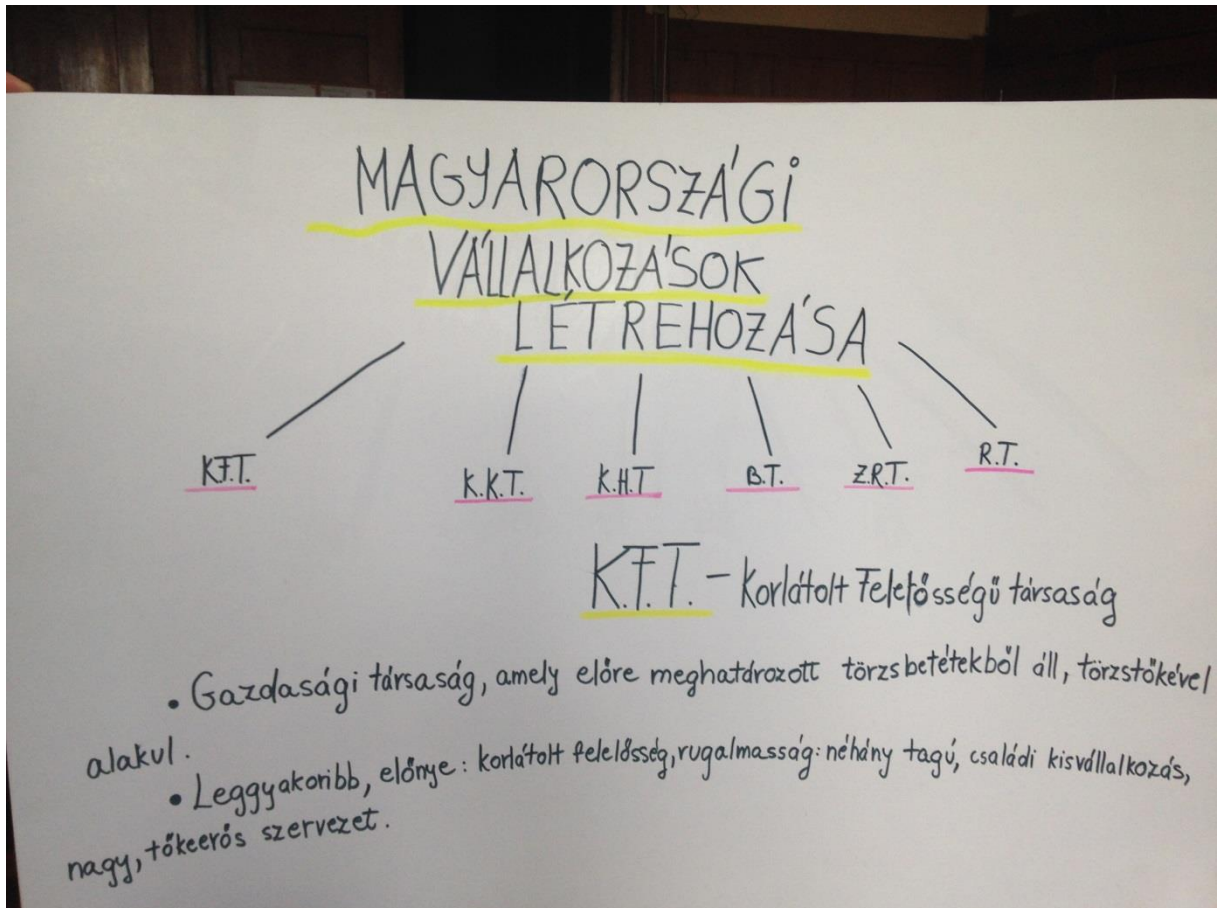

Gazdasági csoport– Magyarországi vállalkozások létrehozása, marketing

Készítette: Bodó Henrietta Mária

Wagner-Kerekes Andrea

Egyed Krisztián

Környezetvédelem csoport – Pálvölgyi cseppkőbarlang

Készítette: Bíró Alpár

Dénes Károly Zoltán

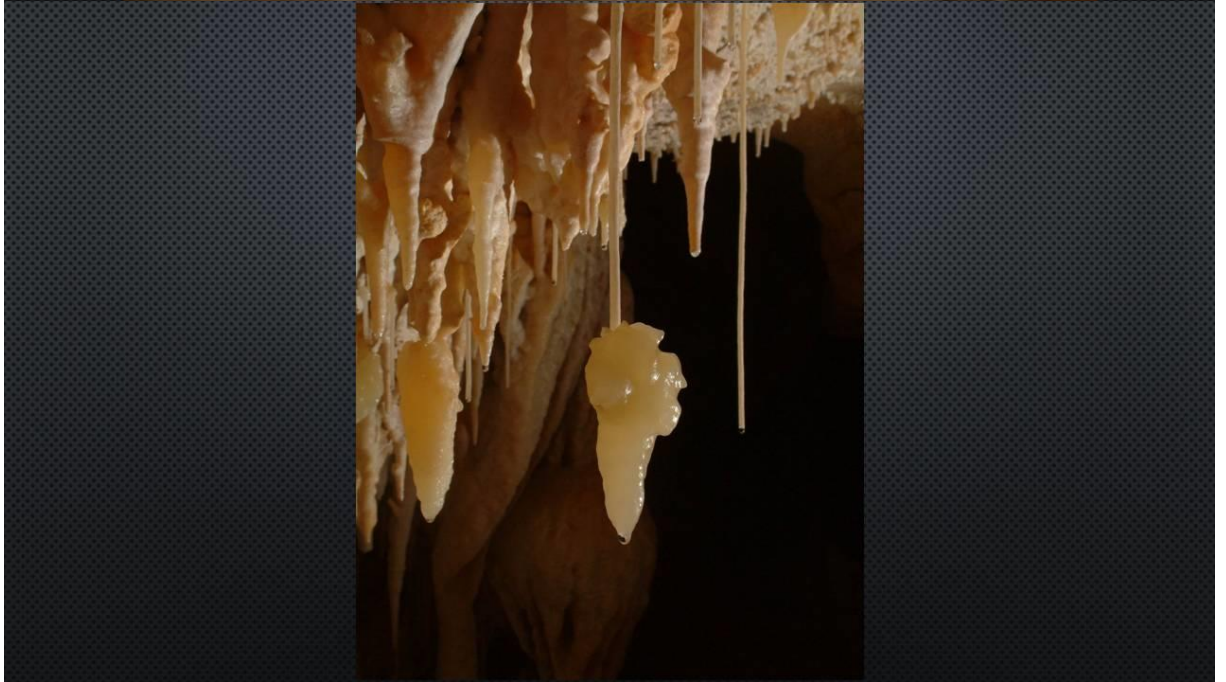
János Szilárd

PÁL-VÖLGYI- BARLANG

TUDNIVALÓK:

- 1904-BEN FEDEZTÉK FEL.
- 29 KILOMÉTER AZ ALAGÚTRENDSEZ.
- 1919 ÓTA LÁTOGATHATÓ.
- CSEPPKÖVEKET, KÜLÖNLEGES SZIKLA-ALAKZATOKAT TALÁLHATUNK A BARLAKBAN AMIK ÉVEZREDEK ÓTA VÁLTOZATLANOK.
-

Élettan csoport– Budapesti gyógyfürdők

Készítette: Demény Szidónia

Balázs Erika

Ambrus Babara Tímea

BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI

- Budapest 1934 óta birtokolja a fürdőváros titulust – megérdemelten, hiszen a világ fővárosai közül ez a város rendelkezik a legtöbb termál- és gyógyvízkúttal.
- 118 fúrt kút, illetve természetes forrás található a területén, amelyek együttesen napi 30,000 m³, azaz 70 millió liter vizet adnak. A vizek ásványianyag-tartalma és hőmérséklete változó, 21-78 celsius fok közötti.
- A budapesti termálvizeket már a rómaiak is hasznosították. Budapest fürdőkultúrája igazán a XVI. században, a török hódoltság idején lendült fel.
- Ma 15 gyógyfürdő áll a gyógyulni, vagy éppen csak pihenni vagy lubickolni vágyók rendelkezésére budapesten. Emellett egyes budapesti luxushotelek is fenntartanak saját gyógyfürdőket, ilyenek például az óbudai ramada plaza, a margitszigeti termál szálló és a belvárosi corinthia royal.

- Vannak fürdők, amelyek a fiatalok körében népszerű programok szervezésével is foglalkoznak. A XVI. Század végén épült rudas fürdő immár 10 éve szervez éjszakai, zenével és vetítésekkel egybekötött „buli-fürdő”-t, általában pénteki és szombati napokon.
- Más fürdők, mint például a margitszigeti palatinus, különleges gyermekmedencékkel csábítja a családokat: van itt olyan medence, ahová 10 éves kor fölött belépni tilos, emellett élménymedencék (vízforgató, hullámmedence, vízcsúszdák) is épültek a legutóbbi felújítás után.
- A természet szerelmeseinek is megvannak a kedvenceik: ilyen a csillaghegyi strand, ahol a szokásos medencéken kívül nagy, egybefüggő zöldterület is található, amely tökéletes környezetet biztosít a sportoláshoz, pihenéshez, napozáshoz, vagy éppen olvasáshoz.

SZÉCHENYI GYÓGYFÜRDŐ

- A széchenyi fürdő Európa egyik legnagyobb fürdőkomplexuma, Pest első gyógyfürdője. Létét Zsigmondy Vilmos bányamérnöknek köszönheti.
- Az ún. Élménymedencében megtalálható a sodrófolyosó, a víz alatti pezsgtetés, a nyakzuhany, az ülőpadokba rejtett, hátat masszírozó vízszugár és még sok más, eddig kevésbé ismert szolgáltatás.
- A főváros legmélyebb és legmelegebb vízü forrása 74-75 celsius-fokos. Nátriumot is tartalmazó kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, szulfátos hévíz, melynek fluorid- és metaborsav-tartalma is jelentős.
- Az ivókút vize kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, kloridos, szulfátos, alkáliákat és jelentős mennyiségű fluoridot tartalmazó gyógyvíz.

DANDÁR GYÓGYFÜRDŐ

- A Dandár utcai népfürdő vázlatos tervét k. császár Ferenc készítette. a fürdőt 1930-ban adták át. A II. világháború alatt a fürdő kevésbé rongálódott meg, így azt már 1945-ben megnyithatták. a fürdő eredetileg tisztasági fürdőként üzemelt.
- 1978-ban a teljes felújítást követően gyógyfürdőként helyezték ismét üzembe.

GELLÉRT GYÓGYFÜRDŐ

- Gyógyforrása már a XIII. Században ismert volt. A fürdőben mindenütt megmaradt az eredeti szecessziós berendezés a művészi mozaikkal, színes ablakkal, szobrokkal.
- A gyógyfürdő területén feltörő "csodahatású" forrásokról már a XV. Századból is találunk feljegyzéseket. A későbbiekben a törökök is kedvelték, mivel nagyobb és forróbb vizű volt, mint a korabeli budai fürdők. Gellért gyógyfürdő és szálló 1918-ban nyitotta meg kapuit.
- Ma a Gellért gyógyfürdőben szinte valamennyi gyógykezelés igénybe vehető. Komplex gyógyfürdőellátást biztosító részleggel inhalatóriummal rendelkezik.

DAGÁLY GYÓGYFÜRDŐ

- A fürdő 1948-ban nyitotta meg kapuit, amely a későbbiek során kibővült többek között az 1956-ban átadott 50 m-es uszodával. vízbázisát akkoriban az 1944-ben fűt kútbiztosította, amellyel végre hasznosították a duna medre alatt lelt, és a duna vizébe elfolyó termálvizeket.
- A 25 m-es vízszűrő-forgató rendszerű, sáttortetős uszodát 1983-ban nyitották meg. jelenleg 10 különböző formájú és hőmérsékletű medence található a kellemes, festői környezetben.

KIRÁLY GYÓGYFÜRDŐ

- A fürdőt 1565-ben arszlán budai pasa kezdte építtetni. egyike azon ritka török kori építészeti emlékeknek, amelyek eredeti pompájukban tárják a látogató elé a korai oszmán fürdőkultúrát.
- A fürdő építését arszlán budai pasa kezdte meg 1565-ben és utóda, szokoli musztafa fejezte be. a király gyógyfürdőnek nem volt és ma sincs közvetlen melegvízbázisa. a törökök azért építették messze a forrásoktól a fürdőt, hogy egy esetleges ostrom idejére is biztosítva legyen a fürdés lehetősége, várfalon belül.

Társadalom, néprajzi csoport – Szentendre

Készítette: Győrfi Edina

Nagy Barbara Klaudia

Szász Bernadett Viktória

Szentendre

KÉSZÍTETTE:

Győrfi Edina
Nagy Barbara Klaudia
Szász Bernadett Viktória

Szentendre fekvése

Szentendréről

FEKVÉSE

A Duna jobb partján fekszik, a Dunakanyar kapujában, a pilisi Kőhegy és a Duna találkozásánál. Szemben a Szentendrei-sziget látható.

Budapest irányából könnyen megközelíthető autóval, HÉV-vel, autóbusz- és sétahajó járatokkal. Kedvelt kirándulóhely.

LÉLEKSZÁMA

Pest megyében található, lakossága 25 000 fő. Kistérségi körzetébe 12 település tartozik 77 676 fő lakóval.

A város nevének eredete

Nevét középkori plébániatemplomának védőszentjétől, Szent András (Endre) apostoltól kaphatta.

A névadó templom

Szent András apostol

Szentendre város rövid története

- Az ókorban a Római Birodalom Pannónia nevű tartományának határvárosa volt. Neve, *Ulcisia Castra* magyarul Farkasvárat jelent. Fontos katonai állomáshely volt.
- A IX. században honfoglaló őseink telepedtek le az elhagyott római településen, felújították, erődítménynek használták.
- A XII. században oklevél kiállító székhely, a veszprémi püspökséghez tartozik. Nevének -- Sanctus Andreas -- első említése II. Géza király nevéhez fűződik 1146-ból.
- A XVII. században Szentendrére szerbek telepedtek, akik átalakították város képét és kultúráját.
A mai városközpontban találhatóak az egykori szerb kereskedők házai.
- A szerbekkel együtt dalmát bevándorlók is érkeztek, ők a Szamárhegyre települtek.
- A város a XX. század eleje óta vonzza a művészeket, így jött létre a szentendrei művésztelep. Ma is több mint kétszáz képző- és iparművész, valamint író, költő, zeneművész és színész él a városban.

Látnivalók Szentendrén...

Belvárosi séta...

Látnivalók Szentendrén...

- A Kovács Margit Múzeum...

- ... és gyönyörű kerámiái

Látnivalók Szentendrén

- A Szabadtéri Néprajzi Múzeum

Kulturális csoport– Szabó Magda

Készítette: László Noémi

Lőrincz Izolda

Szilveszter Róbert

KULTÚRA

Szabó Magda

ÉLETPÁLYÁJA

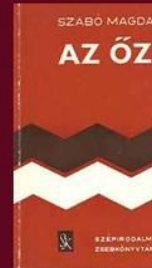
- Szülővárosában, a mostani Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumában (akkor Dóczy Leánynevelő Intézet) tanult, itt érettségizett 1935-ben;
- 1940-ben a Debreceni Egyetemen kapott latin–magyar szakos tanári és bölcsészdoktori diplomát. A helyi Református Leányiskolában, majd Hódmezővásárhelyen tanított 1945-ig, amikor a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium munkatársa lett.
- Az 1940-es években rövid ideig Páhi (Bács-Kiskun megye) községben is tanított.
- 1949-ben megkapta a Baumgarten-díjat, de még azon a napon visszavonták tőle, és állásából is elbocsátották; egészen 1958-ig nem publikálhatott. Ebben az időben a Horváth Mihály téri Gyakorló Általános Iskola (a mai Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium egyik elődintézménye) tanáráként dolgozott.¹

- Az eredetileg költőként induló Szabó Magda 1958 után már regény- és drámaíróként tért vissza. A *Freskó* és *Az őz* című regények hozták meg számára az országos ismertséget. Ettől fogva szabadfoglalkozású íróként élt.
  - Számos önéletrajzi ihletésű regényt írt, az *Ókút*, a *Régimódi történet* és a *Für Elise* saját és szülei gyermekkorát, valamint a 20. század elejének Debrecenjét mutatja be. Sok írása foglalkozik női sorsokkal és kapcsolataikkal, például a *Danaid* avagy a *Pilátus*.
  - 1985 és 1990 között a Tiszántúli Református Egyházkerület főgondnoka és zsinati világi alelnöke volt.
  - 1992-ben a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia alapító tagja és az irodalmi osztály rendes tagja lett.
-
- 1947-ben kötött házasságot Szobotka Tibor íróval, akinek alakját *Megmaradt Szobotkának* című könyvében idézte fel. A férj halála után Szabó Magda lett hagyatékának gondozója.
  - Az egyik legtöbbet fordított magyar íróként regényei számos országban és nyelven megjelentek. Alapító tagja a Digitális Irodalmi Akadémiának.
  - Kilencvenedik születésnapján rengetegen ünnepelték, szülővárosában könyvesboltot neveztek el róla.
  - Szabó Magdát 2007. november 19-én, 90 éves korában, kerepesi otthonában, olvasás közben érte a halál.

KÖNYVEI

Bárány (versek, 1947)
Vissza az emberig (versek, 1949)
Ki hol lakik (verses képeskönyv, 1957)
Mondják meg Zsófikának (ifjúsági regény, 1958)
Freskó (regény, 1958)
Bárány Boldizsár (verses mese, 1958)
Neszek (versek, 1958)
Marikáék háza (verses képeskönyv, 1959)
Sziget-kék (meseregény, 1959)
Az őz (regény, 1959)
Vörös tinta (filmforgatókönyv, 1959)
Disznótör (regény, 1960)
Kígyómarás (színmű, 1960)
Álarcosbál (ifjúsági regény, 1961)

Születésnap (regény, 1962)
Pilátus (regény, 1963)
A Danaida (regény, 1964)
Hullámok kergetése (útijegyzetek, 1965)
Tündér Lala (meseregény, 1965)
Eleven képét a világnak (drámák, 1966)
Fanni hagyományai (dráma, 1966)
Alvók futása (elbeszélések, 1967)
Mózes egy. huszonkettő (regény, 1967)
Zeusz küszöbén (útijegyzetek, 1968)
Katalin utca (regény, 1969)
Abigél (ifjúsági regény, 1970)
Ókút (regény, 1970)
Kiálts, város! (színmű, 1971)
A szemlélők (regény, 1973)
Az órák és a farkasok (drámák, 1975)
Szilfán halat (összegyűjtött versek, 1975)
Az a szép, fényes nap (színmű, 1976)
Régimódi történet (regény, 1977)
Kívül a körön (esszék, kritikák, 1980)

Erőnk szerint (drámák, 1980)
Megmaradt Szobotkának (emlékezések, 1983)
Béla király (dráma-trilógia, 1984)
Az ajtó (regény, 1987)
Az öregség villogó csúcsain (műfordítások, 1987)
Zárvizsga (esszék, tanulmányok, 1987)
A pillanat (Creusais) (regény, 1990)
A félistenek szomorúsága (esszék, tanulmányok, 1992)
Szüret (drámák, 1996)
A lepke logikája (publicisztikai tanulmányok, 1996)
A csekei monológ (monodráma, 1999)
Mézescsók Cerberusnak (elbeszélések, 1999)
Merszi, Möszjő (publicisztikai írások, 2000)
Für Elise (regény, 2002)
A macskák szerdája (dráma, 2005)
Békekötés (hangjátékok, 2006)
Örömhözó, bánatröntő - Levelek a szomszédba (2009)
Drága Kumacs! - Levelek Haldimann Évának (levelezés, 2010)
Liber Mortis (2011)

IDÉZETEK

"Ha meg akarsz tartani valakit magadnak - ereszd el!
 Szabadság nélkül nincs semmi. "

"Anyám azt mondta, "azt ne képzeld, hogy a boldogság az
 egy folyamat, elkezdődik, éltek, mint a mesében, jönnek a
 kék hegyek, a rózsavirág - a boldogság a katasztrófák
 üzemzavara".

"Közömbös emberekkel nem
 kellemetlen a találkozás, csak
 unalmas."

Örülj (...), mert az élet gyönyörű, és
 akkora nap süt az égen, hogy a
 fényből jut valamennyiünknek.

© Bodo Gabor

Meg szoktam én mondani a véleményemet
álarc nélkül is, ha valamiről van
véleményem - jobb azt megmondani. Aztán
ha véleményestül is szeretnek, jó, ha nem
szeretnek, hát azt is el kell viselni.

Egy nő, valakinek a védelmében -
oroszlánná válik. Forrón szeret, de gyűlölni
is hevesebben gyűlöl

A nő erős, bátor, és ha
felismeri a maga küldetését,
mindenre képes és alkalmas.

Egyszerre kell tervezgetni és dolgozni, mert
ha valamelyik kimarad a kettő közül, nem
teljes az élet.

Minden ember külön világ, egy sem ismétli
meg önmagát.

Te nem tudsz veszteni (...), pedig hozzátartozik a jólneveltséghez, hogy ne
tedd nehezzé a győztes győzelmét a bús képpel. Tessék megtanulni
szépen veszteni.

Az ember annyi, amennyit másokért tesz, mindenkiért.

Csak azok halnak meg, akik egész életükben nem csináltak semmit. Aki
tett valamit, nem magáért, hanem másokért, mindenkiért, az megmarad.

Az ember tizenöt éves korában már voltaképpen felnőtt. Buta felnőtt,
ügyetlen felnőtt, sokat tévedő felnőtt, de felnőtt.

Attól, hogy az ember nem beszél valamiről, még gondol rá. Sőt. Többet
gondol rá.

